



Forslag til undervisningsforløb – 1.g

Udarbejdet af Marianne Groth Bruun, Marselisborg Gymnasium

Metodeforløb om Nielsine Nielsen – uddannelses- og kønspolitiske brydninger i Danmark i slutningen af 19. århundrede

Følgende undervisningsforløb har til formål at introducere eleverne i 1. g til arbejdet med kildemateriale samt kildekritiske begreber. Ordet introduktion skal forstås bogstaveligt. Gennem det mere eller mindre forudsætningsløse arbejde med kilderne opbygges en bevidsthed om historiefaget og den kildekritiske metode.

Forløbet er skåret til, så der anvendes et koncentreret udsnit af Rigsarkivets kildemateriale om Nielsine Nielsen. Det har samtidig været et krav til det udvalgte materiale, at det er så varieret som muligt, og at det sikrer, at det er muligt for eleverne at skrive deres egen historie om Nielsine Nielsen.

Det følgende indeholder en oversigt over

- de faglige mål og det kernestof, som kan godskrives ved anvendelse af forløbet
- de overvejelser, der er foretaget vedr. det udvalgte materiale samt
- en forløbsoversigt med dertil hørende arbejdsspørgsmål til arbejdet med kilderne

Sidstnævnte kan benyttes som støtte for elevernes lektiearbejde med kilderne og som støtte til arbejdet med kilderne i lektionerne.

Læreplanens faglige mål og kernestof som kan godskrives ved brug af forløbet

Faglige mål (stx-bekendtgørelsen, 2013)

- formulere historiske problemstillinger og relatere disse til deres egen tid
- analysere eksempler på samspil mellem materielle forhold og menneskers forestillingsverden
- indsamle og systematisere informationer om og fra fortiden
- bearbejde forskelligartet historisk materiale og forholde sig metodisk-kritisk til eksempler på brug af historien
- formidle historisk indsigt på forskellige måder og begrunde dem
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Kernestof (stx-bekendtgørelsen, 2013)

- 1776-1914: Brud og tradition
 - menneskerettigheder

Faglige mål (stx-bekendtgørelsen, 2017)

- redegøre for centrale udviklingslinjer og begivenheder i Danmarks, Europas og verdens historie
- redegøre for sammenhænge mellem den lokale, nationale, regionale, europæiske og globale udvikling
- analysere eksempler på samspillet mellem mennesker, natur, kultur og samfund gennem tiderne
- reflektere over samspillet mellem fortid, nutid og fremtid samt over mennesket som historieskabt og historieskabende
- anvende en metodisk-kritisk tilgang til at udvælge og analysere historisk materiale, herunder eksempler på brug af historie
- formidle og remediere historiefaglige problemstillinger mundtligt og skriftligt og begrunde de formidlingsmæssige valg
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder

Kernestof (stx-bekendtgørelsen, 2017)

- forandringer i levevilkår, teknologi og produktion gennem tiderne
- forskellige styreformer og samfundsorganiseringer
- demokrati, menneskerettigheder og ligestilling i nationalt og globalt perspektiv
- politiske og sociale revolutioner

Overvejelser vedr. det udvalgte kildemateriale

"Livmoderen tager skade af uddannelse" (*journalistisk artikel* fra www.videnskab.dk. 07.03.2010
Skrevet af Gunver Lystbæk Vestergård, i anledning af Kvindernes Internationale Kampdag nr. 100)

- Benyttes som "appetitvækker" både til forløbet og de overordnede problemstillinger.

Anledningen til artiklen, kvinders internationale *kampdag* skal få eleverne til at undersøge kildematerialet om Nielsine Nielsen med henblik på at få opklaret, hvorfor hun mødte modstand, da hun ville indfri sin drøm om at blive læge. Men også hvorfor det lykkedes hende at blive læge og hvilken betydning Nielsine Nielsen som foregangskvinde har betydet.

Nielsines *ansøgning* med diverse anbefalinger (januar 1874)

- Oplyser om Nielsine Nielsens uddannelsesmæssige og personlige forudsætninger for, at søge adgang til at studere til læge ved Københavns Universitet. Der vil også kunne sættes (evt. kønspolitisk) fokus på skelen mellem kald og beskæftigelse.

Juridisk Fakultets *sva*r på *ansøgning* (1874)

- Denne kilde illustrerer, at kvinder hverken havde ret til, eller var forbudt adgang til universitetet. Det gav baggrund for udarbejdelse af udkast til anordning

De forskellige fakulteters *høringssva*r vedrørende lovforslaget 1875

- Med spændvidde fra Teologisk Fakultets afvisning til matematikernes korte og uforbeholdne accept får kvinder adgang til universitetet 1875 (undtagen Teologisk Fakultet)
- Overlæge Saxtorphs mindretalsvotum giver signal om Nielsine Nielsens kommende kampe, nederlag og seje.

Anordningen (25.6. 1875) www.kvinfo.dk, eller via Lovtidende

- Her kan læses på hvilke betingelser kvinder herefter kunne erhverve sig akademisk borgerret ved Københavns Universitet.

Karakterprotokol fra afgangseksamen på det Medicinske Fakultet januar 1885.

Opslag med Nielsine Nielsen og en af hendes medstuderende. Opslaget er under transskribering lavet til et skema for alle afgangsstuderende januar 1885.

- Dette skema lægger op til adskillige sammenligninger f.eks. køn, alder, karakterpoint m.m. Fakta der kan bruges som dokumentation i forbindelse med uddannelses- og kønspolitiske spørgsmål.

Nielsine Niensens *erindringer* 1850-1889. Arkivnr. 6834, afleveret 1977. Anvendes i uddrag.

- s. 12-14, hvor beslutningen om at læse til læge træffes
- S. 23-24, om unge Nielsines holdning til kvindesagen
- S. 40-41, om faderens holdning
- S. 75-76, om hendes lærer Saxtorph (der mere at kvinders evner ikke kan måles med mænds)
- S. 83-84, om Kvindesagens interesse i Nielsine som foregangsstudent
- S. 103-104, medicineren Nielsine Nielsen blandt sine mandlige kolleger
- S. 11-113, 116-117, ønsket om at blive gynækolog stranded hos Howitz, Danmarks eneste og som der refereres til i den første kilde "Livmoderen tager skade af uddannelse"

Supplerende materiale på nettet

- www.danmarkshistorien.dk bl.a. tema om Grundlovsændringen 1915
- www.kvinfo.dk bl.a. Kvinders adgang til uddannelse og erhverv 1857-1995
- www.100året.dk om kvinders stemmeret og 100 aktuelle taler m.m.

Overvejelser vedr. forløbet

- Introduktion til faget historie i et kortere undervisningsforløb på ca. 6 undervisningsblokke. Undervisningen baseres primært på kildematerialet fra Rigsarkivets gymnasiepakke.
- I første lektion arbejdes med elevernes egen erfaring, forståelse og opfattelse af faget ud fra historien om Nielsine Nielsen, første kvindelige læge i Danmark.
- På grund af 100 års fejring af kvinders valgret og tidligere 100 årsdagen for kvinders internationale kampdag introduceres faget og emnet ud fra to nyere artikler hentet i det supplerende materiale.
- Der arbejdes med en journalistisk artikel fra www.videnskab.dk "Livmoderen tager skade af uddannelse" fra 2010 med henblik på, at eleverne i de efterfølgende lektioner får afklaret, om Nielsine Nielsen var en historieskabt rollemodel eller en historieskabende?
- Eleverne arbejder i faste grupper
- Der arbejdes med én højst to kilder ad gangen uden tilskæring af materialet.
- Der arbejdes induktivt under vejledning af vedlagte spørgsmål, som støtter elevernes læsning af kilderne. Eleverne laver logbog om Nielsine Niensens vej til uddannelse og erhverv, så der efterhånden som forløbet skrider frem kommer stadig flere oplysninger.

Eleverne fremstiller på baggrund af logbogen deres egen historie om Nielsine Nielsens drøm, kamp og karriere. Eleverne introduceres herefter til almindelige kildekritiske begreber og bytter efterfølgende produkt med en partnergruppe, hvis produkt underlægges en kildekritisk analyse samt en anmeldelse af produktet.

- Forløbet afsluttes med en kildekritisk analyse af kildematerialet til Nielsine Nielsens historie med fokus på fagets identitet (historieskabt, historieskabende, historiesyn).
- Forløbet kan evt. afsluttes med perspektiveringer til kvinders forhold i den 3. verden i dag f.eks. ved at tage udgangspunkt i tale af Simi Jan www.100aret.dk

Lektionsplan

Lektion 1. Introduktion til historie og historien om Nielsine Nielsen.

- Introduktion til det første forløb i faget historie tager udgangspunkt i elevernes egen opfattelse af "Hvad er historie"? Der arbejdes med elevernes egen erfaring, forståelse og opfattelse af faget med reference til den konkrete historie om Nielsine Nielsen og hendes rolle i historien, som historieskabt eller historieskabende foregangskvinde.
- Spørgsmål til kilden:
 - Hvilke problematikker berøres inden for uddannelsespolitik, kønspolitik og værdipolitik.
 - Hvordan fremstilles Nielsine Nielsen i forhold til de øvrige personer der nævnes?
 - Hvordan bruges historisk viden i denne journalistiske artikel?

Lektion 2. Nielsine Nielsens ansøgning og juridisk fakultets svar.

- Arbejde med kilderne og logbogen
- Spørgsmål til kilderne
 - Hvad er Nielsine Nielsens motiv og begrundelse for ansøgningen
 - Hvilke forudsætninger har hun
 - Hvad er hovedpointen i juristernes svar
 - Hvordan er Nielsine Nielsens situation efter ansøgning og svar

Lektion 3. Fakulteternes hørings svar

- Arbejde med kilderne og logbogen
- Spørgsmål til kilden
 - Hvilke fakulteter er for kvinders mulighed for akademisk uddannelse
 - Hvem er imod
 - Hvad er argumenterne for og imod
 - Hvilke begrundelser fremfører de forskellige fakulteter og enkeltpersoner

Lektion 4. Anordningen juni 1875

- Arbejde med kilderne og logbogen
- Spørgsmål til kilden
 - Hvilke rettigheder får kvinder med hensyn til uddannelse
 - Hvad vil det sige at erhverve akademisk borgerret

- Hvilke forudsætninger skulle kvinder have for at studere
- Var der adgang til alle uddannelser
- Kunne kvindelige studerende opnå økonomisk støtte

Lektion 5. Karakterprotokol og uddrag af Nielsine Nielsens erindringer

- Arbejde med kilderne og logbogen
- Spørgsmål til kilderne
 - Hvordan klarede Nielsine Nielsen studiet set i forhold til sine mandlige medstuderende
 - Havde Nielsine opbakning til studierne hjemmefra?
 - Hvorfor ville hun være læge og ikke f.eks. lærerinde
 - Hvem støttede Nielsine Nielsen
 - Blev hun den læge hun gerne ville være, og hvorfor ikke?
 - Hvordan var Nielsine Nielsens forhold til mandlige kolleger?
 - Hvordan var Nielsine Nielsens forhold til kvindesagen?

Lektion 6. Kildekritik i grupper og på klassen

- Eleverne introduceres til almindelige kildekritiske begreber og bytter efterfølgende produkt med en partnergruppe, hvis produkt underlægges en kildekritisk analyse samt anmeldelse af produktet.
- Endelig laves en kildekritisk analyse af kildematerialet til Nielsine Nielsens historie med fokus på fagets identitet, historieskabt, historieskabende, historiesyn.

Lektion 7. Evt. perspektiveringer

- Udsyn til kvinders rettigheder til ligestilling og uddannelse i den 3 verden
- Diskussion af historiens heltinder (store og små), om foregangskvinder og rollemodeller som historieskabt og/eller historieskabende